

Bilag til bet. o. lovf. vedr. værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde m. m.

lovene. De nærmere regler for anvendelsen af disciplinarmidlet er endnu ikke udarbejdet, og en endelig bedømmelse af indgrebets karakter kan derfor ikke foretages. Indenrigsministeriet har dog oplyst, at tilbageholdelsen vil indebære, at den pågældende ikke må forlade kaseren eller lejren, men inden for dennes område har fri bevægelighed. Det er således ikke tanken, at disciplinarmidlet skal udstås i et bestemt lokale, som det er tilfældet for husarresten efter reglementet for civilarbejdspligtige. En pålagt disciplinarstraf vil ikke umiddelbart kunne håndhæves ved tvangsmidler, men i tilfælde af bortgang vil den pågældende under en straffesag kunne idømmes frihedsstraf.

Ved bedømmelsen af disciplinarmidlets karakter af frihedsberøvelse ud fra de kriterier, der er angivet s. 8, kan det formentlig herefter lægges til grund, at indgrebet for så vidt angår punkterne 1° og 3°-5° helt svarer til disciplinarmidlet „husarrest“, der ved højesteretsdommen U 1959.346 H blev anset for en frihedsberøvelse omfattet af grundlovens § 71, stk. 6. Derimod vil omfanget af begrænsningen i lokalfriheden (jfr. pkt. 2°) være mindre, idet tilbageholdelsen som nævnt ikke indebærer, at den pågældende skal opholde sig i et bestemt lokale.

Om disciplinarmidlet herefter udgør en frihedsberøvelse i grundlovens forstand, kan give anledning til en vis tvivl. På den ene side kan anføres, at disciplinarmidlet alene består i en tidsbestemt pligt til ikke at forlade tjenestestedet, og at det indgreb, som værnepligten i sig selv medfører, herunder pligten til at tage ophold på en kaserne eller i en lejr, utvivlsomt ikke har karakter af frihedsberøvelse, jfr. således kommentaren til højesteretsdommen i U.1959.346 H og *Alf Ross*, a.st. s. 592-93.

På den anden side kan det imidlertid gøres gældende, at værnepligten er en almindelig begrænsning af lokalfriheden som følge af en almindelig offentligretlig handlepligt (jfr. ovenfor pkt. 4°), hvorimod „tilbageholdelse på tjenestestedet“ betegner et i forhold hertil videregående individuelt indgreb i friheden som sanktion for en disciplinær forseelse, jfr. herved *M. Johs. Mikkelsen*, a.st. s. 480.

Højesteret har i dommen fra 1959 som nævnt antaget, at disciplinarstraffen „hus-

arrest“ er en selvstændig frihedsberøvelse i forhold til de begrænsninger af lokalfriheden, der følger af selve værnepligten. Det kan endvidere anføres, at man ikke i den statsretlige litteratur ved bedømmelsen af anstaltsanbringelser som frihedsberøvelse har lagt vægt på omfanget af bevægelsesfriheden inden for anstalten, jfr. *Alf Ross*, a.st. s. 591 og *Max Sørensen*, Statsforfatningsret (1969) s. 321.

Efter justitsministeriets opfattelse kan det næppe antages, at højesteretsdommen af 28. august 1973 er udtryk for en ændret bedømmelse af disciplinærstraffe i forhold til bestemmelsen i grundlovens § 71, stk. 6. Afsoning af en fængselsstraf er i modsætning til aftjening af værnepligt i sig selv en frihedsberøvelse, og i højesteretsdommen er det lagt til grund, at vilkårene for hensættelse i straffecelle ikke væsentlig adskiller sig fra afsoningen af selve straffedommen. Hertil kommer, at indgrebet „tilbageholdelse på tjenestestedet“ efter justitsministeriets opfattelse utvivlsomt falder uden for strafferechtsplejen, jfr. herved højesteretsdommen U. 1956. 1033 H og U. 1959.346 H.

Uanset at spørgsmålet må anses for tvivlsomt, er justitsministeriet på denne baggrund mest tilbøjelig til at antage, at disciplinarmidlet „tilbageholdelse på tjenestestedet“ efter de foreliggende oplysninger har karakter af en frihedsberøvelse i grundlovens forstand.

4. Det følger af det anførte, at det særlige retlige kontrolsystem i grundlovens § 71, stk. 6, herefter formentlig må antages at finde anvendelse på disciplinarmidlet „tilbageholdelse på tjenestestedet“. Dette indebærer, at lovligheden af frihedsberøvelsen på begæring af den frihedsberøvede eller den, der handler på hans vegne, skal kunne forelægges „de almindelige domstole eller anden dommende myndighed“ til prøvelse.

Som nævnt ovenfor s. 2 er det tanken, at den endelige afgørelse med hensyn til lovligheden af en pålagt disciplinarstraf skal træffes af ankenævn bestående af en formand, der skal opfylde betingelserne for at kunne udnævnes til landsdommer, en statsadvokat og en advokat. Ankenævnernes afgørelser skal ikke kunne indbringes for domstolene. Hverken den militære retsplejelov eller de foreliggende udkast til love om ændring af civilforsvars- og civilværnepligts-